

## НА 14 АПРИЛ 334 Г. ПР.Н.Е. ПОЧНА ГОЛЕМИОТ ПОХОД НА АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ

**А**лександар Македонски прв во историјата на човештвото се обидел да ја спроведе на дело идејата за еднаквост на сите луѓе, која била позната само меѓу филозофите. Многу подоцна се појавиле јудејскиот месијанизам и христијанството, кои масовно ја проповедале идејата за еднаквост, но само на оној свет. При создавањето на новата држава главна сила и моќ на Александар му била неговата космополитска филозофија. Со воена сила и вештина ги поразувал противничките војски, но создавањето на огромна држава со бројни разнородни народи, со различни култури, религии, обичаи, кои дотогаш често меѓусебно војувале, можела да се создаде само со космополитско сфаќање на заедничкото живеење. Во таа огромна држава која ја создал Александар од разновидни народи, култури и религии, немало ниту една побуна од нововклучените народи во неа. Побуни имал во својата војска, пред сè, затоа што малкумина можеле да ги разберат неговите идеи и планови. Особено често се побунувале грчките наемници во кои Александар немал доверба. Тогаш Александар со оружје го решавал проблемот. Овој војнички гениј, филозоф - космополит мечтаел и сонувал да го обедини целиот свет. За таа цел користел сила и моќ, знаење и богатство, мешани бракови и преселувања. Кај него секогаш целта ги оправдувала средствата.

Стратегијата на Александар била прогресивна, визионерска, гледал, но и одел многу напред, далеку пред сите. За осум години не само што создал огромна империја, туку станал ненадминат воен стратег - државник, творец на ново космополитско државно уредување - апсолутна монархија од просветен тип, организатор и творец на првото светско кралство, војнички гениј, неимар кој изградил 70 градови, ис-



тражувач и откривач (открил нови области, рудни богатства, нови сознанија), градител на нов свет и нова култура со што станал меѓник на новата епоха во историјата позната како хеленистичка, според конвенцијата, а македонска, според фактите.

### МАКЕДОНСКИ ПЕРИОД МАКЕДОНИЗАМ

Во најново време современата историографија периодот на владеењето на Александар Македонски и по неговата смрт до освојувањето на Македонија од страна на Римјаните оправдано го нарекува македонски период, односно "македонизам" и го отфрла несоодветниот термин "хеленизам". Тоа се оправдува со космополитските идеи кои Александар во голема мерка ги остварил, со тоа што тој е првиот човек кого народите во античкиот период го нарекле "Велики" и со оглед на тоа дека бил Македонец, историчарите ценат дека е право епохата на

# ТРГНА КОН ИСТОК ЗА НАРОДИТЕ ОД ЦЕЛ

**Иако имал најсилна војска, Александар Македонски не ја создавал државата со сила и со меч. Главна сила и моќ му биле неговата космополитска филозофија. Со воена вештина ги поразувал противничките војски, но создавањето огромна држава со бројни разнородни народи, со различни култури, религии, обичаи, кои дотогаш често меѓу себе војувале, можела да се создаде само со космополитско сфаќање на заедничкото живеење.**

која тој неизбришливо го втиснал својот белег да се нарекува "македонска", според земјата од која потекнува.

Воената стратегија на Александар, организацијата на македонската војска и принципите на неговата воена вештина се предмет на воените науки, кои се изучуваат речиси во сите воени академии во светот. Многубројни се делата и откријата на неговата воена стратегија, кои и денес се практикуваат, некои се ненадминати, а некои до прва се откриваат. Создава-

њето малубројна, но елитна војска, обуката до совршенство и применливоста на науката за воени цели и воените походи во научни мисии се негови изуми, останатото се принципи кои се слични речиси во сите епохи на војувањето.

Александар е прв кој го вовел штабното, односно тимското раководење и тоа многу успешно се покажало во практиката на теренот. Штабното раководење се покажало како успешно и во време на подготовките на походите. Тој сметал дека основен услов за крајниот успех се целосните подготовки. Александар извршил реорганизација на војската. Формирал помали единици од мешовит состав (специјални сили), ја засилил обуката, ја зацврстил дисциплината, ја зголемил маневриската способност и со тоа ги подготвил силите за војување во пустински и во планински предели, во зимски и во летни услови, преку ден и ноќ. Покрај тоа, постојано ги усовршувал борбената техника и воената вештина. Со формирањето на штабот, кој се состоел од врвни генерали, научници, ле-



ДРЖАВАТА НА АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ

Александар Македонски прв во историјата на човештвото се обидел да ја спроведе на дело идејата за еднаквост на сите луѓе, која била позната само меѓу филозофите.

(специјални сили) и во современите воени стратегии заземаат значајно место.

### ПРОШИРУВАЊЕ НА ИМПЕРИЈАТА

Филип II му оставил на Александар цврсто организирана држава, воспоставена и распространета речиси на целиот Балкански Полуостров. Изградена, стегната со дисциплина и со силно военоспособна војска, избран воен и лојален кадар и прославно воено училиште, кое произвело многубројни висококвалитетни генерали.

Основните претпоставки за воената стратегија на Александар Македонски ги создал неговиот татко Филип II, а тоа се воената сила, економската моќ и науката. Македонската војска која ја формирал Филип II, Александар ја претворил во страдалиште за противникот, и кога е во одбрана и кога е во напад, со победите врз Персија ја зголемувал економската моќ, а влијанието на науката која му ја всадил Аристотел, ги претворила неговите походи во научна мисија. Во стратегијата на Александар се карактеристични два периода: првиот е до битката кај Ис во

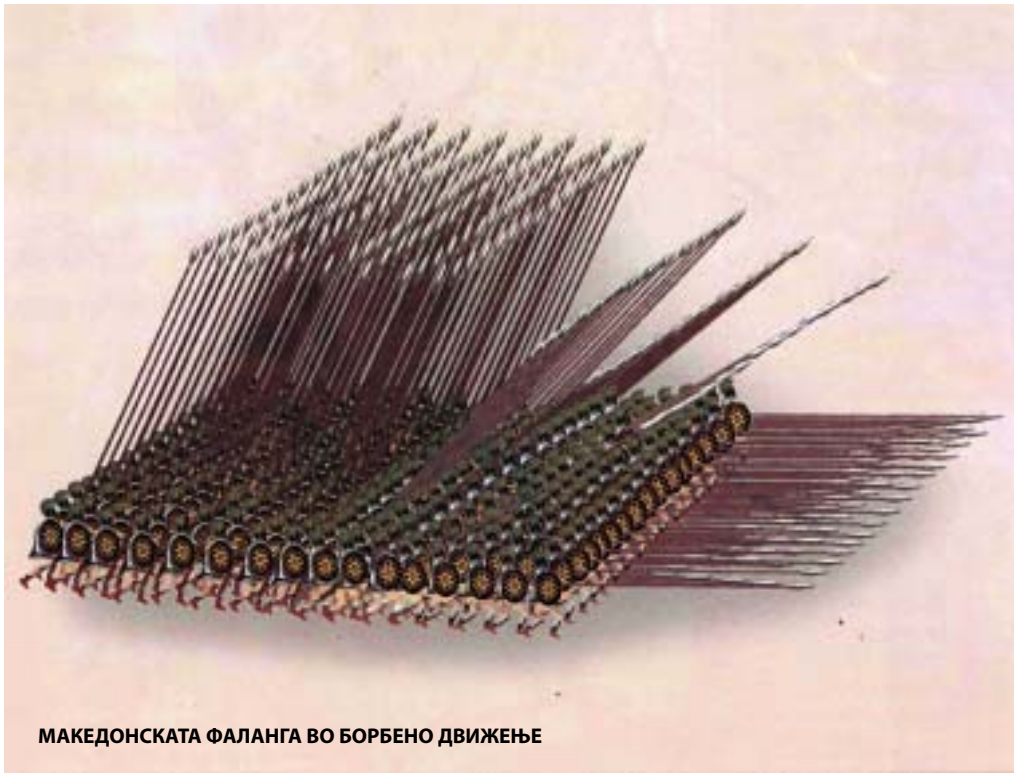
# ДА ГИ ОБЕДИНИ

# СВЕТ!

кари, разузнавачи и други, Александар ги поставил основите на штабното раководење и на изработка на воени планови во кои грижливо ги разработувал стратегиските цели и упорно ги остварувал во целост. Како резултат на штабното планирање била изработена стратегиската задача - повлекувањето на македонската војска во три насоки: преку планини, преку пустини и по воден пат од Индија до Вавилон. Штабното планирање и формирањето мешовити одреди од разни специјалности

**Стратегијата на Александар била прогресивна, визионерска, гледал, но и одел многу напред, далеку пред сите. За осум години не само што создал огромна империја, туку станал ненадминат воен стратег - државник, творец на ново космополитско државно уредување - апсолутна монархија од просветен тип, организатор и творец на првото светско кралство, војнички гениј, неимар кој изградил 70 градови, истражувач и откривач (открил нови области, рудни богатства, нови сознанија), градител на нов свет и нова култура со што станал меѓник на новата епоха во историјата позната како хеленистичка, според конвенцијата, а македонска, според фактите.**





МАКЕДОНСКАТА ФАЛАНГА ВО БОРБЕНО ДВИЖЕЊЕ

333 г. пр.н.е. во кој се водела борба за доминација на Медитеранот, а вториот се походите кои продолжиле за реализација на неговиот космополитски поглед на светот. Во двата периода стратегијата на Александар имала творечки, а не разурнувачки карактер, тој вложувал и создавал. Александар водел екипи научници, градежници, уметници, тој откривал, градел, создавал нова култура и нови односи меѓу луѓето, така како што тој ја сфаќал еднаквоста меѓу народите, односно врз основа на неговиот космополитизам создавал нов поредок.

### СТРАТЕГИЈА СО РАЗНОВИДНИ МЕТОДИ

Според стратегијата на Александар, уште во подготовителниот период за секоја битка се применувале разновидни методи (политички, дипломатски, воени, економски). Без оглед на тоа што битката била основна форма на вооружената борба, тој постојано ги применувал дипломатскиот пораз на противникот (писмата на Дариј), економската блокада (со заземање на пристаништата по бреговите на Средоземното

Море, со цел да го прекине снабдувањето на противникот со материјални средства), месните раководители не ги менувал, освен командантот на војската и финансискиот гувернер на чии места поставувал свои генерали, а на другите раководни места поставувал лојални лица од месното население. На тој начин Александар применувал комбинирани дејства врз најважните делови на воената моќ на противникот. Така се здобивал со авторитет на ослободител, а не освојувач на народите, создавал услови за инвестирање и градење во новите земји, а не за ограбување и разурнување, освен таму каде што тоа било неопходно. Таквиот пристап кон противникот и денес резултира со успех.

Александар е првиот врховен командант кој ги предводел сите битки на својата војска, и не само тоа, туку во секоја битка ја земал најтешката задача. Ретко имало битка во која не бил ранет. Неговото тело било исполнето со лузни, но бистриот ум го водел напред. Тој е првиот кој ја развил идејата за создавање резерва, која подоцна имала силно значење во историјата на војните. Во

битката кај Гавгамела 331 г. пр.н.е. резервата одиграла решавачка улога во победата на македонската врз персиската војска. Разните маневри, содејства, опфати, заседи, комбинации биле негов придонес во развојот на тактиката и на воената вештина. Тој прв со своите специјални сили го применувал герилското војување по северноазиските планини против разновидни племиња.

Овој голем војсководец ги практикувал ограничените битки и ја наметнувал борбата на отворено бојно поле за да ги поштеди градовите со кои планирал да владее и да биде почитуван од месното население. Да се уништува она поради кое се водело војна претставувало акт на лудило. Александар давал големи подароци и богато ја наградувал својата војска за победите, но и затоа што не ограбувале. Тоа го правел од политички причини. Целта на неговата воена стратегија била да се победи во поголемите битки, а цел на политичката стратегија била да го пацифицира противникот, а не да го антагонизира. На тој начин го намалувал бројот на битките кои требало да ги води. Бил свесен дека и осво-

Овој војнички гениј, филозоф - космополит мечтал и сонувал да го обедини целиот свет. За таа цел користел сила и моќ, знаење и богатство, мешани бракови и преселувања. Кај него секогаш целта ги оправдувала средствата.

ениите, ако се откажат од надежите за живот, можат очажнички да се борат, а како што рекле филозофите "Божјата моќ често се восхитува со тоа што малото го прави големо, а големото мало". Поради целта на Александар да освои без големи жртви, тој повлекол јасна линија меѓу персиската војска и перскиот народ. Поразот на војската била негова воена стратешка цел. А победата над народот била цел на неговата политичка стратегија. Воената стратегија била средство за да се освои политичката цел. Затоа што сè додека персиската војска го држела полето, не било сигурно дека народот ќе го прифати за свој крал.

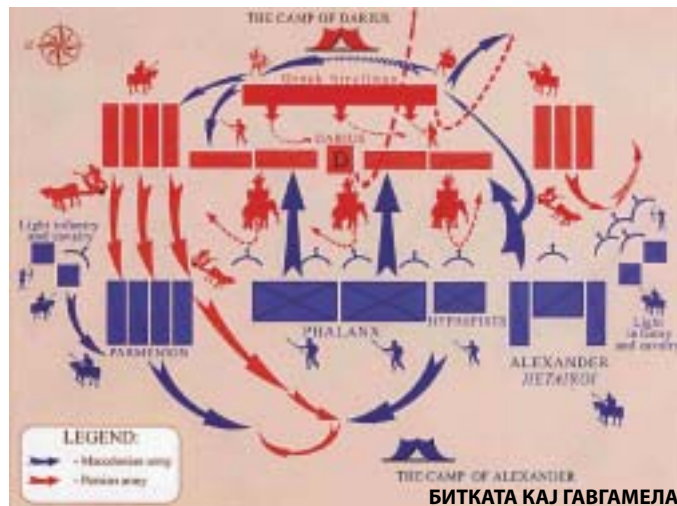
Воената стратегија на Александар особено значење ѝ посветува на логистиката, односно на логистичкото обезбедување. Тој не презел ниту една мисија додека не обезбедил сигурни бази и сигурни патни комуникации. Базите ги споредувал со темелите на куќата, кои морале да бидат издржливи да ја поднесат тежината на суперструктурата, а патните комуникации со скелето кое им овозможува на градителиите да го задржат контактот со темелот (базата) и постепено да им се додава на сидарите потребниот материјал. Кога една војна или кампања се споредува со суперструктурата, тогаш станува очигледно значењето на основата - почетна точка на секој успех. Ниту еден војсководач не го разработил ова подобро од Александар Македонски. Основната база или темелот на успехите тој ги поставил со неговата подунавска кампања и со дејствијата на Теба. Подунавската кампања била стратешка операција со која воспоставил сигурна северна гра-

ница. Деструкцијата на Теба имала политичко значење, воспоставување пасивен внатрешен фронт. Тие се дополнувале, едната го спречувала нападот од север, втората ја отстранила опасноста од антимакедонски фракции. Двете заедно ги обезбедувале основите, односно темелите на македонскиот дом за време на владеењето на Александар.

По зацврстувањето на ос-

новата во Македонија, Александар ја воспоставил својата база на источниот брег на Егејот, која ја обезбедил со победата кај Граник во 334 г. пр.н.е. Потоа, заземајќи ги градовите покрај брегот на Средоземното Море, извршил економска блокада врз персиската флота и воспоставувал бази за натамошни освојувања на Персија кон исток. По битката кај Гавгамела во 331 г. пр.н.е. забра-

Поимот "стратегија" (уметност на општото) денес речиси е најчесто употребуван и како збор и како поим во сите области на општественото живеење, особено во политиката, во дипломатијата и во војската. Воената терминологија го применува поимот стратегија од почетокот на XVIII век, со кој се означуваат мноштво методички маневри, маршеви и походи, кои преовладувале во периоди на строго ограничени војни. Денес поимот стратегија најчесто се дефинира како наука или уметност на проекции и насочувања на воени движења. Според Клаузевиц, стратегијата е ангажирање во битки за да се стави крај на војната. Затоа стратегијата мора да им одреди цел на севкупните воени активности кои, пак, мора да бидат во согласност со целта на војната. Тоа значи дека стратегијата го формира планот на војната и до нејзиниот крај ја поврзува севкупната серија на активности и на дејства кои ќе водат до крајното решение, односно го прави планот за посебни кампањи (политички, економски, дипломатски) и ги регулира битките кои треба да ја добијат војната. Кога воената стратегија ќе кулминира тогаш таа се претвора во политичка наука, односно двете стануваат едно.



нил секако уништување на материјалните средства, а битките ги водел надвор од градовите. Со блокади на Вавилон, Суза и Персепол го земал богатството, со што се зголемила неговата економска моќ. По смртта на Дариј не го продолжил гонењето на неговите убијци, туку обезбедил база за натамошни борби со азиските племиња. Следната база ја организирал во Таксила и тука вршел подготовки за борбата против индискиот крал Пор. Организирањето на базите се спроведувало внимателно и плански. Трговијата била стимулирана, а гарнизоните и оние

кои живееле во нив повеќе биле политичка сила и колониисти, отколку окупаторска војска.

Патните комуникации, морски и сувоземни, во стратегијата на Александар имале суштинско значење. Тој немал време да гради нови комуникации, ги користел старите, но секогаш тие биле силно обезбедени. Во тие долги походи неколку пати му доаѓале засилувања од Македонија до Персија, а уште повеќе пати тој испраќал каравани со богатство во Македонија и никогаш ниту една негова мисија не била по патот изненадена и уништена. Со градовите, базите и патиштата владееле неговите најдоверливи генерали и тие одговарале за безбедноста и сигурноста на мисиите.

Анализирајќи ја воената стратегија на Александар Македонски се добива впечаток дека и современите воени стратегии на најразвиените армии се базирани врз темелните вредности на неговата стратегија: воената сила, економската моќ и науката. Примената на принципите на воената вештина во согласност со факторите на вооружената борба и условите речиси се во целосна сличност. Сепак, човекот е единствениот субјективен фактор, а во тој поглед кога е во прашање Александар Македонски, природата го обдарила со сите вредности кои од еден човек прават гениј.

Подготвено од Редакцијата

